Maa- ja metsätalousvaliokunta
HE 154/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben ry:n asiantuntijalausunto

Kiitämme maa- ja metsätalousvaliokuntaa pyynnöstä tulla kuultavaksi valiokuntaan ja antaa kirjallinen lausunto.

Koirien hyvinvoinnin kannalta hallituksen esityksessä laiksi eläinten hyvinvoinnista on monia kiitettäviä asioita, mutta myös selviä ristiriitaisuuksia ja täsmennystä vaativia lainkohtia. Yleisellä tasolla eläinten hyvinvointilain asetuksineen tulee turvata koko maanlaajuisesti kohtuuhintaiset eläinlääkäripalvelut myös virka-ajan ulkopuolella ja parantaa valvonnan edellytyksiä. Viranomaisille on taattava riittävät resurssit, sillä tällä hetkellä viranomaisten edellytykset puuttua koirien huonoon kohteluun ja valvoa eläintenpitokieltoa eivät nähdäksemme kylliksi toteudu. Esitämme myös eläinsuojeluasiavaltuutetun viran palauttamista. Näemme hyvänä, että valvontaviranomaisilla olisi mahdollisuus käyttää apunaan asiantuntijaa tai avustajaa. Suomen Kennelliitolla on 19 alueellisessa kennelpiirissään koulutettuja kennelneuvojia, jotka tukevat, neuvovat ja valvovat kasvatustyötä. Kennelneuvojat ovat vapaaehtoisia Kennelliiton luottamushenkilöitä, jotka vierailevat kasvattajien luona tarvittaessa.

Nykyisen eläinsuojelulain tavoin esitys tunnistaa koiran vain yhtenä lajina, vaikka koiran olennaiset käyttäytymistarpeet ja vaadittava hoito sekä pito-olosuhteet vaihtelevat roduittain. On kuitenkin kiitettävää, että esityksessä tuodaan esille eläinten kunnioittavaa ja lajinomaista käyttäytymistä hyödyntävää kohtelua myös koulutuksessa. Pidämme tärkeinä kirjauksia eläimen totuttamisesta käsittelyyn ja pito-olosuhteisiin sekä kieltoja eläinten kovakouraiselle tai muulle tarpeetonta kipua ja kärsimystä aiheuttavalle käsittelylle ja koulutukselle. Sulan veden tarjolla olosta säätäminen esimerkiksi sääolosuhteista johtuvin poikkeuksin on valvonnan kannalta tarkoituksenmukaista.

Lakiesityksen sisältämiä yksittäisiä parannuksia ovat muiden muassa koirien piikkipantojen ja -valjaiden sekä sähköpantojen ja sähköiskun antavien laitteiden kielto sekä kivunlievityksen pakollisuus kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä. Pidämme tarpeellisena kieltoa eläimen värjäämiselle, mutta kiellon tulisi kattaa kaikki muutkin kemikaalit, joilla tavoitellaan ulkomuodon muuttamista hoitavan tai terveydellisen vaikutuksen sijaan. On hyvä, että esityksessä on selkeästi määritelty ikäraja vastuulle eläimen hyvinvoinnista ja eläimen luovutukselle. Seuraavassa käymme tarkemmin läpi koirien hyvinvoinnin kannalta erityisen merkittäviä esityksiä.

Lakisääteinen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti on tärkeä toteuttaa mahdollisimman pian
Tilastokeskuksen vuoden 2016 kulutustutkimuksen mukaan Suomessa on noin 700 000 koiraa, joista Suomen Kennelliiton rekisterissä on noin 530 000. Todella kiitettävä parannus esitykseen on lausuntokierroksen jälkeen lisätty maininta siitä, että koirien lakisääteisestä tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä on tarkoitus säätää erikseen eläinten tunnistamislainsäädännössä. Tämä on olennaista toteuttaa viivytyksettä, sillä tunnistusmerkintä ja rekisteröinti edistävät laaja-alaisesti eläinten hyvinvointia ja lisäävät yleistä turvallisuutta. Ilman lakisääteistä kaikkien koirien tunnistusmerkintää ja rekisteröintiä maakuntien velvollisuus huolehtia löytöeläimistä nykyisen 15 vuorokauden sijaan vain 10 vuorokautta johtaisi todennäköisesti siihen, että koirien uudelleensijoitukset ja turhat lopetukset lisääntyisivät.

Lakisääteinen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti mahdollistaisivat kokonaiskuvan Suomen koirakannasta, sen alkuperästä ja terveydentilasta. Näin voitaisiin valvoa myös monirotuisten kasvatusta ja tuontikoirien hyvinvointia. Lakisääteinen tunnistusmerkintä ja yhtenäinen rekisteri antaisivat tehokkaampia työkaluja puuttua riskeihin ja ongelmiin, joita aiheutuu pentutehtailusta sekä rajat ylittävästä laillisesta ja laittomasta koirakaupasta. Lisäksi koirien ja omistajien yksilöllinen tunnistaminen ovat vastuuttoman koiranhankinnan ja -pidon sekä koirahyökkäysten ennaltaehkäisyn perusedellytyksiä.

Suomen Kennelliitto rekisteröi vuosittain 46 000–48 000 koiraa, jotka on kaikki tunnistusmerkitty. Kennelliitolla on maanlaajuisesti yli 500 koulutettua tunnistusmerkitsijää. Olemme lähiaikoina ottamassa nykyisten sirujen rinnalla käyttöön maakoodilliset sirut, jotka ovat avainasemassa koiran alkuperämaan tunnistamisen ja tunnistusmerkinnän

standardoinnin kannalta. Kaikista Suomen koirista tunnistusmerkinnän ulkopuolelle jää arviolta noin 20–25 prosenttia.

Kennelliitolla on valmiudet kerätä myös näiden koirien tunnistus- ja omistajatiedot verkko- tai mobiilisovelluksilla. Koiran omistaja tunnistautuu rekisteröintijärjestelmiin pankkitunnuksilla. Kennelliiton rekisterissä on jo yli 16 000 monirotuista ja ulkomailta tuotua koiraa. Tietojen kerääminen ja niiden siirtäminen viranomaisrekistereihin on kustannustehokasta, turvallista ja vaivatonta. Koko maan kattavan koulutetun luottamushenkilöverkostomme avulla tunnistusmerkintää ja rekisteröintiä voitaisiin myös valvoa kustannustehokkaasti. Tämä edellyttää kuitenkin selviä rooleja, toimintavaltuuksia ja kohtuullisia vastuita. Nyt lakiesityksen 81 §:ssä viranomaisten apuna toimivilla asiantuntijoilla ja avustajilla olisi myös rikosoikeudellinen ja vahingonkorvausvastuu, jotka ovat hyvin raskaita.

Ilmoituksenvaraisten kilpailujen järjestämisvelvollisuuksia on kevennettävä ja selvennettävä
Lain kiitettävänä tavoitteena on, että ihmisen hoidossa olevan eläimen tulisi voida toteuttaa olennaisia käyttäytymistarpeitaan. Erilaiset harrastukset, kuten kokeet ja kilpailut, mahdollistavat koiralle sen lajityypillisten ja rodunomaisten käyttäytymistarpeiden toteuttamisen ja edistävät jalostusta etenkin toiminnallisuuden osalta. Vuonna 2017 järjestettiin 15 688 Suomen Kennelliiton alaista kilpailutilaisuutta, joissa kertyi 177 298 suoritusta. Kennelliiton omien tarkkojen sääntöjen ja ohjeiden nojalla huolehditaan koiran ja kohde-eläimen liiallisen rasittumisen ennaltaehkäisystä.

Eläinkilpailuiden järjestämistä koskevan sääntelyn tulee varmistaa, että kilpailut toteutetaan eläinten hyvinvoinnin turvaavalla tavalla. Samalla sääntelyn tulee kuitenkin olla selkeää, täsmällistä ja tarkoituksenmukaisesti mitoitettua niin, että vastuullisilla toimijoilla on mahdollisuus järjestää tilaisuuksia. Ilmoituksenvaraisten eläinkilpailujen järjestämistä koskevien säännösten tarkoitus on hyvä, mutta niiden raskaus ja kilpailueläinlääkärin läsnäolovaatimuksen tuottamat kustannukset kaventaisivat kriittisellä tavalla etenkin pienten kilpailujen järjestämisedellytyksiä. Osallistujia saattaa olla vain muutamia, jolloin kisojen järjestäminen muuttuisi kustannusten vuoksi käytännössä mahdottomaksi.

Ilmoituksenvaraisten kilpailujen järjestämistä ja kilpailueläinlääkärin tehtäviä koskevien säännösten voimaantulo esitetyssä muodossa heikentäisivät koiraharrastusmahdollisuuksia eri puolella Suomea olennaisesti, jolloin lain käytännön vaikutukset olisivat selvässä ristiriidassa sen tavoitteiden kanssa. Lisäksi ilmoitusvelvollisuuden rajan ylittyminen jää tulkinnanvaraiseksi. Tätä ei voida pitää kestävänä ottaen huomioon, että ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti luetaan eläinsuojelurikkomukseksi. Asetuksella tuleekin yksiselitteisesti määritellä, mitä tapahtumia ilmoituksenvaraisuus ja siihen liittyvät velvollisuudet koskevat. Valmistelussa on keskeistä hyödyntää harrastajien ymmärrystä ehdotusten vaikutuksista.

Kaikilla Kennelliiton alaisilla kokeilla ja kilpailuilla on koulutettu nimetty vastuuhenkilö, joka tarkastaa radan ja kilpailuolosuhteet etukäteen. Päivystävän eläinlääkärin yhteystiedot ovat jokaisessa kisassa aina saatavilla ja suurimmissa kokeissa ja kilpailuissa on läsnä eläinlääkäri. Järjestäjät ovat päteviä ja koulutettuja tehtäviinsä ja koe tai kilpailu perutaan, jos radassa tai sääolosuhteissa havaitaan riskejä eläinten hyvinvoinnille.
Koiran osallistuminen kilpailuun evätään, jos epäkohtia havaitaan.

Perusteluissa sivulla 137 mainitaan erikseen koirien valjakkoajo, taakanveto, vinttikoirien rata- ja maastojuoksukilpailut, agility ja luolakoirien taipumuskoe. Alla esittämiemme Suomen Kennelliiton ja Suomen Vinttikoiraliiton koe- ja kilpailutilastojen ja kentältä koottujen kokemusten perusteella loukkaantumisia tapahtuu näissä erittäin vähän.

laji	kilpailutilaisuuksia	suorituksia
agility	8451	117 780
vinttikoirakokeet*	46	6406
valjakkohiihto	6	294
rekikoirakokeet	16	1149
luolakoirakokeet	66	704

*Lähde: Suomen Vinttikoiraliitto ry

Suomen Agilityliitolta saamiemme tietojen mukaan loukkaantumisten määrä agility-kilpailuissa on vuosittain muutamia kymmeniä, jolloin starttimäärään suhteutettuna esiintyvyys on promillen luokkaa. Loukkaantumisista tyypillisiä ovat olleet vähäiset nivel- ja kudosvammat tilanteissa, joissa koira on tullut liian kovassa vauhdissa huonosta kulmasta esteelle.

Vinttikoirakokeissa eläinlääkärin läsnäolo on ollut pakollista jo vuodesta 1977 lähtien. Eläinlääkäri tarkastaa ja hyväksyy sääntöjen mukaisesti koealueen ennen koesuoritusten alkua yhdessä ylituomarin kanssa, tarkastaa kaikki koirat ennen koesuorituksia ja päättää, voivatko ne osallistua. Sairas tai lääkityksen alainen koira ei saa osallistua. Suomen Vinttikoiraliiton sääntöjen mukaan eläinlääkäri on velvollinen täyttämään jokaisesta kokeesta eläinlääkärikertomuksen, oli loukkaantumisia tai ei. Loukkaantumiset jaetaan kolmeen kategoriaan, jotka on määritelty yhteistyössä erikoiseläinlääkärin kanssa. Suomen Vinttikoiraliiton tilastojen mukaan vuonna 2017 vinttikoirakisoissa ei tapahtunut yhtäkään loukkaantumista, joka olisi vaatinut kiireellistä eläinlääkärihoitoa. Eläinlääkärin kirjaamia loukkaantumisia oli kaikkiaan 67, mikä on 1,1 prosenttia 6406 suorituksesta. Loukkaantumisista 86,6 prosenttia oli lieviä (esim. pieni haava tai ontuminen) eivätkä ne näin ollen vaatineet välitöntä eläinlääkärikäyntiä.

Rekikoirien sekä luolakoirien taipumuskokeet ovat rodunomaisia kokeita. Rekikoirien käyttökokeissa ei ole viime vuosina juuri sattunut loukkaantumisia koirille ja valjakkoajossa ne ovat olleet hyvin harvinaisia. Luolakoirakokeita on järjestetty Suomessa 1900-luvun alusta alkaen erilaisin keinoputkin ja sääntöversioin. Luolakoirien taipumuskokeissa koiran ja kohde-eläimen kontakti on sääntöjen mukaan pyritty estämään eläinten väliin laitettavalla pellillä vuodesta 1995.

Yli 2000 koiraharrastusyhdistyksen kattojärjestönä näemme, että kilpailueläinlääkärin tavoitettavuus läsnäolon sijaan vahvistaisi tarkoituksenmukaisella ja kustannustehokkaalla tavalla kilpailujen järjestäjien vastuuta ja omavalvontaa eläinten hyvinvoinnin turvaamisessa. Laissa tai sitä täydentävässä asetuksessa voitaisiin määrätä ilmoitusvelvollisuudesta eläinlääkärille, jonka yhteystiedot tulisi olla tapahtuman järjestäjällä välittömästi saatavilla. Tämän eläinlääkärin tulisi olla mahdollisimman lähellä tapahtuman järjestämispaikkaa ja järjestäjän tulisi huolehtia koirien ensiapumahdollisuuksista.

Ehdotamme pykäliin ja niitä vastaaviin muihin lainkohtiin seuraavia muutoksia:

45 § Ilmoituksenvarainen eläinkilpailujen järjestäminen
Kilpailueläinlääkärin on oltava läsnä kilpailutilaisuudessa.
tulisi muuttaa muotoon:
Kilpailueläinlääkärin on oltava tavoitettavissa koko kilpailutilaisuuden ajan.
47 § Kilpailueläinlääkärin tehtävät ja pätevyys
Kilpailueläinlääkärin tehtävänä on lisäksi antaa tarvittaessa ensiavun luonteista hoitoa kilpailussa käytettäville eläimille, jollei hoitoa ole muutoin saatavilla kilpailupaikalla.
tulisi muuttaa muotoon:
Kilpailueläinlääkärin tehtävänä on lisäksi ennakkoon huolehtia siitä, että ensiavun luonteista hoitoa on saatavilla kilpailussa käytettäville eläimille, jollei järjestäjä itsenäisesti ole huolehtinut hoidon saatavuudesta.

Vastaavat muutokset tulisi tehdä myös perusteluihin ja muihin lainkohtiin.

Jalostuksen sääntelyn tulee tukea vastuullista koirankasvatusta
Suomalainen koirankasvatus on perinteisesti ollut pienimuotoista kotikasvatusta. Suomen Kennelliiton kasvattajasitoumuksen allekirjoittaneet 13 000 aktiivista koirankasvattajaa ovat sitoutuneet edistämään terveiden ja hyväluonteisten, käyttöominaisuuksiltaan, rakenteeltaan ja ulkomuodoltaan rodunomaisten koirien kasvattamista. Viimeisen viiden vuoden aikana kasvattajista vajaat 5200 on teettänyt vain yhden pentueen.

Kirjaus elinvoimaisten, toimintakykyisten ja terveiden eläinten tuottamiseen on erittäin tärkeää saada lakiin. Nämä ovat myös Suomen Kennelliiton kaikkien rotujen jalostusta ohjaavan yleisen jalostusstrategian tavoitteita. Yleisen jalostusstrategian lisäksi 137 rodulla on perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelma (PEVISA), joka sisältää ehtoja rekisteröitävien pentujen vanhemmille. Roduilta, joiden viimeisen viiden vuoden yhteenlaskettu

rekisteröintimäärä on yli 50, vaaditaan rotukohtainen jalostuksen tavoiteohjelma (JTO). Se on tällä hetkellä käytössä 170 rodulla. JTO- ja PEVISA-ohjelmiin on koottu rotukohtaisesti ne sairaudet, joiden osalta pentujen vanhemmat on tutkittava ennen astutusta. Liioiteltuja ulkomuotopiirteitä pyritään kitkemään 41 rodulla käytössä olevilla näyttelyiden ulkomuototuomareiden erityisohjeilla.

Esityksen mukaan jalostukseen tulee käyttää vain fyysisesti ja psyykkisesti terveitä eläimiä eikä esimerkiksi arkaa tai aggressiivista eläintä tule käyttää jalostukseen. Kennelliiton säännöissä ja ohjeissa nämä on jo huomioitu. Pentutehtailun suitsimisen ja järjestäytymättömän koirankasvatuksen valvonnan kannalta on hyvä, että laissa ehdotetaan säädettäväksi omistajan ja eläintenpitäjän velvollisuudesta estää eläinten hallitsematon lisääntyminen. Ilman lakisääteistä tunnistusmerkintä- ja omistajarekisteriä tämän ja jalostuksen valvonta yleensä on kuitenkin mahdotonta. Yleisessä jalostusstrategiassamme yhtenä tavoitteena on säilyttää hyvinvoinnin ja normaalin lisääntymisen mahdollistava rakenne. Strategiassa todetaan, että sekä nartun että uroksen tulee olla halukas ja kykenevä luonnolliseen astutukseen eikä astutus saa tapahtua pakottamalla. Tästä on tärkeää säätää asetuksella, kuten esityksessä on mainittu.

Ääripiirteet eivät ole toivottavia missään rodussa. Pykäläehdotuksen perusteluiden mukaan hyvinvointihaittaa aiheuttavia ääripiirteitä omaavia eläimiä ei tulisi käyttää jalostukseen, ellei voida varmistaa, että ominaisuudet eivät periydy jälkeläisille. Periytymismuodosta kuitenkin riippuu, missä määrin sairaus tai ominaisuus on ennakoitavissa. On tärkeää, ettei kiellettyä jalostusta ole mahdollista toteuttaa tietämättään. Perusteluiden täsmennys, jonka mukaan hyvinvointihaittaa voitaisiin pitää todennäköisenä, jos jalostusyhdistelmän käyttö olemassa olevan tiedon perusteella sisältäisi keskimääräistä suuremman riskin periyttää jälkeläisilleen pykälässä tarkoitettuja sairauksia tai muita ominaisuuksia, on siksi olennainen. Sairauksien ennaltaehkäisyn ja lajien elinvoiman heikkenemisen estämisen kannalta on lisäksi erittäin tärkeää, että kielletyn jalostuksen selvän määrittelyn lisäksi lainsäädäntö mahdollistaa riittävän perinnöllisen monimuotoisuuden turvaamisen. Myös tämä on kiitettävästi lisätty perusteluihin.

On hyvä, että ammattimainen ja laajamittainen eläintenpito on esityksessä määritelty riittävän tarkasti. Lakiesityksessä ei kuitenkaan ole selvästi avattu, mitä tarkoitetaan ammattimaisesti tai muuten laajassa mitassa eläimiä pitävän soveltuvalla koulutuksella ja riittävällä pätevyydellä. On erityisen epäselvää, mitä ”muilla keinoin osoitettu riittävä pätevyys” merkitsee. Pidämme tärkeänä, että alan asiantuntijana Suomen Kennelliitto on mukana asetuksen valmistelussa.

Kannatamme sitä, että eläimen luovutuksen yhteydessä vastaanottajalle on ilmoitettava kaikki eläimen hyvinvoinnin kannalta oleelliset tiedot. Kasvattajasitoumuksemme velvoittaa koirankasvattajaa kertomaan koiriensa sairauksista, terveystutkimustuloksista ja ominaisuuksista sekä antamaan koiranostajalle kirjalliset hoito-ohjeet. Vastuullisen kasvatustyön tukeminen lainsäädännöllä mahdollistaa koirakannan terveyden ja luonteenpiirteiden seurannan, jotka ovat edellytyksiä koiran hyvinvoinnille ja yhteiskuntakelpoisuudelle. Alkuperältään täysin tuntemattomien koirien terveydentilaa, luonnetta ja käyttäytymistä on mahdotonta ennakoida.

Espoossa 7. marraskuuta 2018

Harri Lehkonen
hallituksen puheenjohtaja
Suomen Kennelliitto ry

Markku Mähönen
toiminnanjohtaja
Suomen Kennelliitto ry